

Μέρος 1^ο @ Βασικές οικονομικές έννοιες

Ενότητα 3

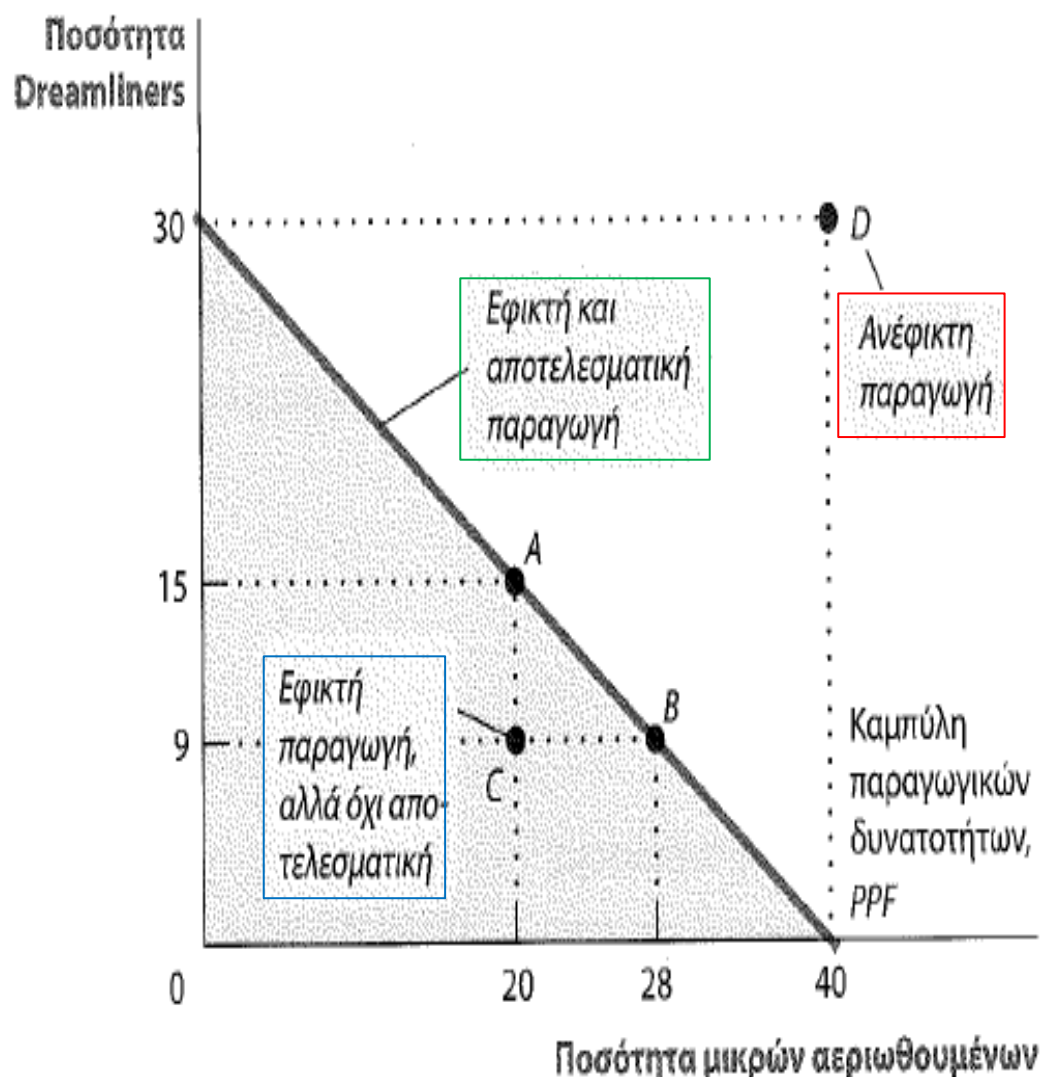
Το υπόδειγμα του ορίου των παραγωγικών δυνατοτήτων

Επιμέλεια: Πέτρος Τσουμπρής

Αντισταθμίσεις

Η καμπύλη του ορίου των παραγωγικών δυνατοτήτων (PPF) μας βοηθά να κατανοήσουμε τρεις σημαντικές πτυχές της πραγματικής οικονομίας: την αποτελεσματικότητα, το κόστος ευκαιρίας και την οικονομική μεγέθυνση.

Κάνουμε μια *αντιστάθμιση* όταν θυσιάζουμε ή ξεχνάμε κάτι προκειμένου να έχουμε κάτι άλλο. Το **όριο των παραγωγικών δυνατοτήτων** απεικονίζει τις αντισταθμίσεις που θα πρέπει να κάνει μια οικονομία που παράγει μόνον δυο αγαθά. Διαφορετικά, λέμε ότι η καμπύλη παραγωγικών δυνατοτήτων δείχνει τη μέγιστη ποσότητα που μπορεί να παραχθεί από το ένα αγαθό για κάθε εφικτή ποσότητα του άλλου αγαθού (...πάντα υπό την προϋπόθεση της πλήρους απασχόλησης των παραγωγικών πόρων).

Η καμπύλη παραγωγικών δυνατοτήτων απεικονίζει τις αντισταθμίσεις που είναι υποχρεωμένη να κάνει η Boeing όταν επιλέγει να παράγει Dreamliners και μικρά αεριωθούμενα. Δείχνει τη μέγιστη ποσότητα του ενός αγαθού που μπορεί να παραχθεί για δεδομένη ποσότητα του άλλου αγαθού. Εδώ, η μέγιστη ποσότητα των Dreamliners που κατασκευάζονται ετησίως εξαρτάται από την ποσότητα των μικρών αεριωθούμενων που κατασκευάζονται κατά το ίδιο έτος, και αντίστροφα. Η εφικτή παραγωγή της Boeing φαίνεται στην περιοχή κάτω από την καμπύλη ή επί της καμπύλης. Η παραγωγή στο σημείο C είναι εφικτή, αλλά δεν είναι αποτελεσματική. Τα σημεία A και B δείχνουν μια εφικτή και αποτελεσματική παραγωγή· ωστόσο, το σημείο D δείχνει μια ανέφικτη παραγωγή.

Το υπόδειγμα του ορίου των παραγωγικών δυνατοτήτων βοηθά, σε μια πρώτη φάση, να διευκρινίσουμε τι σημαίνει να είναι μια οικονομία **αποτελεσματική στην παραγωγή**.

Πιο συγκεκριμένα, όταν μια οικονομία λειτουργεί σε σημείο **επί** της καμπύλης παραγωγικών δυνατοτήτων τότε η παραγωγή της λέμε ότι είναι αποτελεσματική: δεν μπορεί να παραχθεί μεγαλύτερη ποσότητα από το ένα αγαθό δίχως να παραχθεί μικρότερη ποσότητα από το άλλο. Αντίθετα, όταν λειτουργεί σε σημείο **εντός** της συγκεκριμένης καμπύλης λειτουργεί αναποτελεσματικά: θα μπορούσε να παράγει ταυτόχρονα μεγαλύτερη ποσότητα και από τα δυο αγαθά που παράγει.

Αναποτελεσματικότητα παραγωγής εκδηλώνεται, εκτός των άλλων, όταν σε μια οικονομία υπάρχει ακούσια ανεργία. Σε αυτήν την περίπτωση, η οικονομία θα μπορούσε να παράγει μεγαλύτερο προϊόν εάν απασχολούνταν όλοι οι άνεργοι. Όσο μεγαλώνει η ανεργία τόσο θα βρίσκεται η οικονομία μακρύτερα και κάτω από το όριο των παραγωγικών της δυνατοτήτων.

Η αποτελεσματικότητα της παραγωγής είναι ένα μόνο μέρος αυτού που απαιτείται για να είναι **αποτελεσματική στο σύνολο της** μια οικονομία. Η αποτελεσματικότητα προϋποθέτει ότι η οικονομία θα κατανέμει τους πόρους της με τέτοιο τρόπο, ώστε να οδηγεί τους καταναλωτές στη βέλτιστη δυνατή θέση. Εάν το επιτυγχάνει αυτό μια οικονομία τότε λέμε ότι είναι **αποτελεσματική στην κατανομή**

Ας κρατήσουμε ότι δυο σημεία επί της καμπύλης παραγωγικών δυνατοτήτων ενδέχεται να “απεικονίζουν” δυο καταστάσεις οι οποίες να μην είναι εξίσου επιθυμητές. Σε αυτήν την περίπτωση, η μετακίνηση από το μη επιθυμητό σημείο επί της καμπύλης προς το επιθυμητό σημείο επί της καμπύλης λέμε ότι, θα βελτιώνει τη θέση κάποιων χωρίς να χειροτερεύει τη θέση κάποιου άλλου.

Εν κατακλείδι, για να είναι αποτελεσματική μια οικονομία θα πρέπει να παράγει τη μέγιστη δυνατή ποσότητα από το κάθε αγαθό, με δεδομένες τις ποσότητες παραγωγής των άλλων αγαθών και, επίσης, θα πρέπει να παράγει εκείνο το μίγμα των αγαθών το οποίο οι άνθρωποι επιθυμούν να καταναλώσουν.

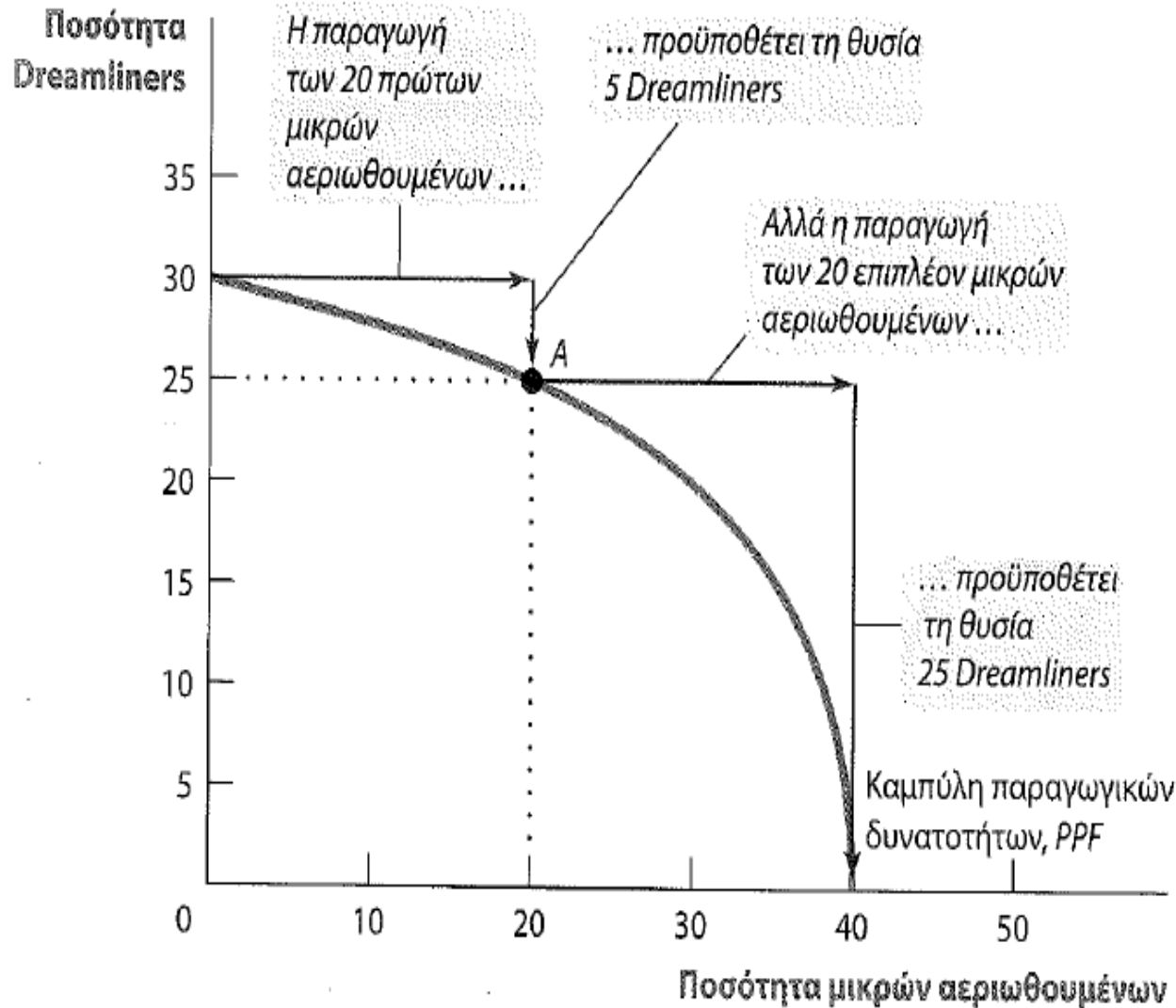
Το όριο των παραγωγικών δυνατοτήτων είναι επίσης χρήσιμο γιατί υπενθυμίζει ότι το πραγματικό κόστος του κάθε αγαθού δεν είναι τα χρήματα που δίνει κάποιος για να το αγοράσει, αλλά το ή τα αγαθά από τα οποία θα πρέπει να παραιτηθεί, προκειμένου να έχει το εν λόγω αγαθό - δηλαδή το **κόστος ευκαιρίας**. Το σχήμα της καμπύλης παραγωγικών δυνατοτήτων έχει **αρνητική κλίση** επειδή αντανακλά το κόστος ευκαιρίας από την παραγωγή διαφορετικών ποσοτήτων από δυο αγαθά που παράγει η οικονομία (..θα θυσιάσω κάτι για να παράγω κάτι άλλο)

Για να υπολογίσουμε το κόστος ευκαιρίας ενός αγαθού A σε όρους ενός άλλου αγαθού B χρησιμοποιούμε τον παρακάτω τύπο...

$$\text{Κόστος ευκαιρίας αγαθού A σε όρους αγαθού B} = \frac{\text{Θυσία αγαθού B}}{\text{Παραγωγή αγαθού A}}$$

Κάθε φορά που θα χρησιμοποιούμε την παραδοχή ότι το κόστος ευκαιρίας για την παραγωγή μιας πρόσθετης μονάδας ενός αγαθού είναι **σταθερό**, ανεξάρτητα από το μίγμα προϊόντος, τότε η καμπύλη παραγωγικών δυνατοτήτων θα έχει τη μορφή μιας ευθείας γραμμής (..καμπύλη παραγωγικών δυνατοτήτων με σταθερή κλίση).

Το υπόδειγμα του ορίου των παραγωγικών δυνατοτήτων μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί για να εξεταστούν περιπτώσεις στις οποίες το κόστος ευκαιρίας **μεταβάλλεται**, καθώς μεταβάλλεται το μίγμα του προϊόντος (...δηλαδή καθώς μετακινούμε από ένα σημείο επί της καμπύλης παραγωγικών δυνατοτήτων προς ένα άλλο σημείο επί της συγκεκριμένης καμπύλης).

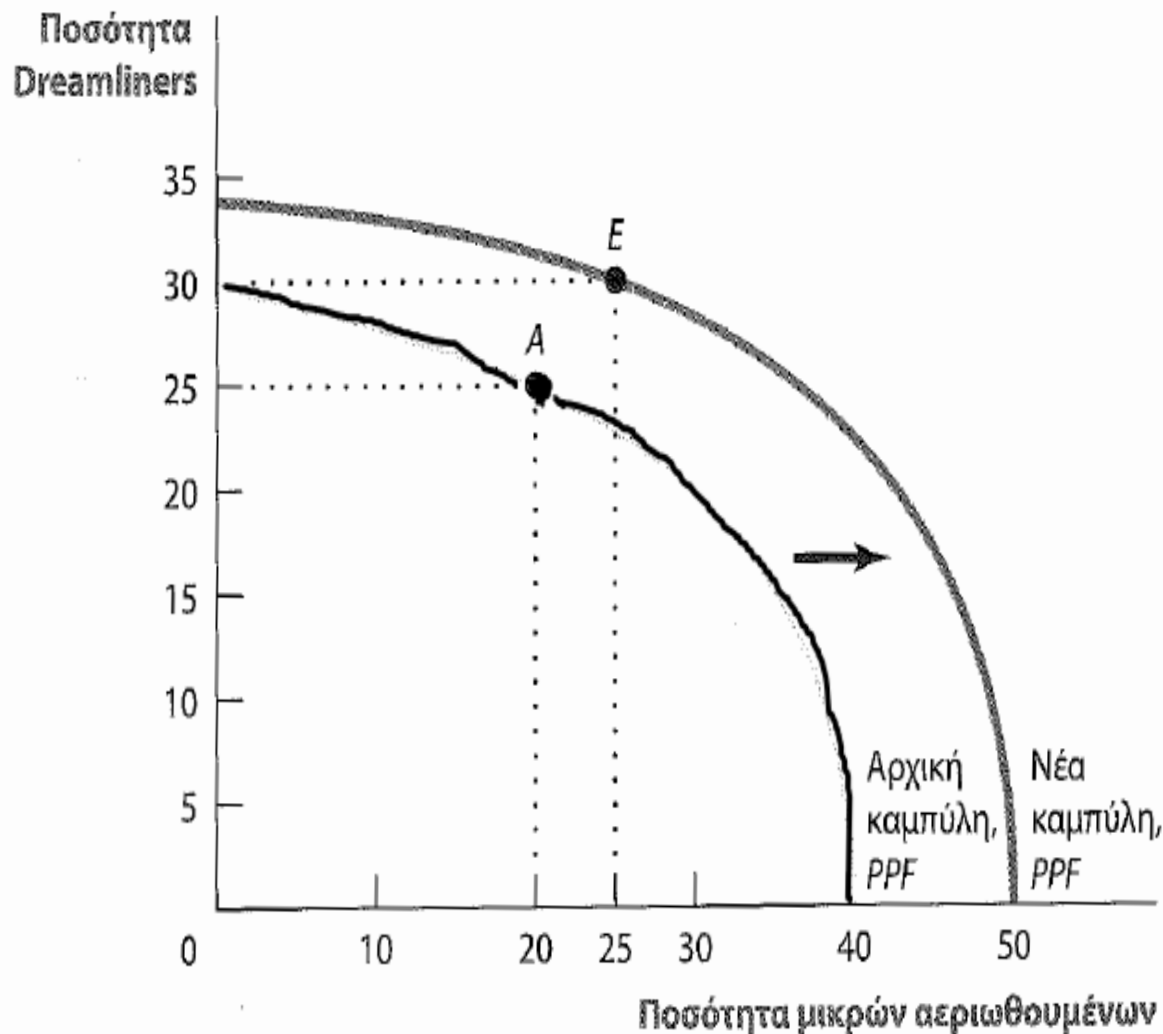

Η κοίλη καμπύλη παραγωγικών δυνατοτήτων εκφράζει την αύξηση του κόστους ευκαιρίας. Σε αυτό το παράδειγμα για να παραχθούν τα πρώτα 20 μικρά αεριωθούμενα, η Boeing θα πρέπει να θυσιάσει την παραγωγή 5 Dreamliners (..άρα κόστος ευκαιρίας ενός αεριωθούμενου είναι $5/20 = 1/5$ του Dreamliner). Αλλά για να παράγει 20 επιπλέον μικρά αεριωθούμενα, η Boeing θα πρέπει, πλέον, να θυσιάσει την παραγωγή 25 Dreamliners (..άρα κόστος ευκαιρίας ενός αεριωθούμενου είναι $25/20 = 1,25$ Dreamliners)

Οι οικονομολόγοι πιστεύουν ότι, στην πραγματικότητα, το κόστος ευκαιρίας *συνήθως αυξάνεται*. Όταν αρχικά παράγεται μόνο μια μικρή ποσότητα ενός αγαθού, το κόστος ευκαιρίας, σε όρους παραγωγής του αγαθού που θυσιάζεται, είναι σχετικά χαμηλό, επειδή η οικονομία απασχολεί μόνον εκείνους τους παραγωγικούς πόρους που είναι οι πλέον κατάλληλοι για την παραγωγή του συγκεκριμένου αγαθού. Όσο όμως θα παράγεται μεγαλύτερη ποσότητα από το αγαθό, το κόστος ευκαιρίας του συνήθως θα αυξάνεται, επειδή θα εξαντλούνται οι καταλληλότερες εισροές, με αποτέλεσμα να χρησιμοποιούνται στην παραγωγή του αγαθού ολοένα και λιγότερο κατάλληλες εισροές.

Τέλος, το όριο των παραγωγικών δυνατοτήτων μας βοηθά να κατανοήσουμε τι σημαίνει να μιλάμε για **οικονομική μεγέθυνση**, που σύμφωνα με τους οικονομολόγους δημιουργεί μια *διατηρήσιμη αύξηση του συνολικού προϊόντος*.

Η οικονομική μεγέθυνση σημαίνει μετατόπιση του ορίου των παραγωγικών δυνατοτήτων της οικονομίας προς τα δεξιά: η οικονομία μπορεί να παράγει μεγαλύτερες ποσότητες απ' όλα τα αγαθά. Οι δυο βασικότερες πηγές οικονομικής μεγέθυνσης είναι α) η αύξηση των ποσοτήτων των συντελεστών παραγωγής στην οικονομία και β) η πρόοδος στην τεχνολογία. Αν η καμπύλη των παραγωγικών δυνατοτήτων μιας οικονομίας μετατοπίζεται προς τα αριστερά, τότε η οικονομία έχει γίνει μικρότερη δηλαδή έχει *συρρικνωθεί*.

Η οικονομική μεγέθυνση έχει ως αποτέλεσμα την προς τα έξω μετατόπιση της καμπύλης παραγωγικών δυνατοτήτων, διότι οι παραγωγικές δυνατότητες διευρύνθηκαν. Η οικονομία μπορεί τώρα να παράγει μεγαλύτερες ποσότητες απ' όλη τα προϊόντα. Αν η παραγωγή, π.χ., βρίσκεται αρχικά στο σημείο A (25 Dreamliners και 20 μικρά αεριωθούμενα), η οικονομική μεγέθυνση σημαίνει πως η οικονομία θα μπορούσε να κινηθεί στο σημείο E (30 Dreamliners και 25 μικρά αεριωθούμενα). Η αρχική PPF μετατοπίζεται προς τα δεξιά στη θέση της νέας PPF.